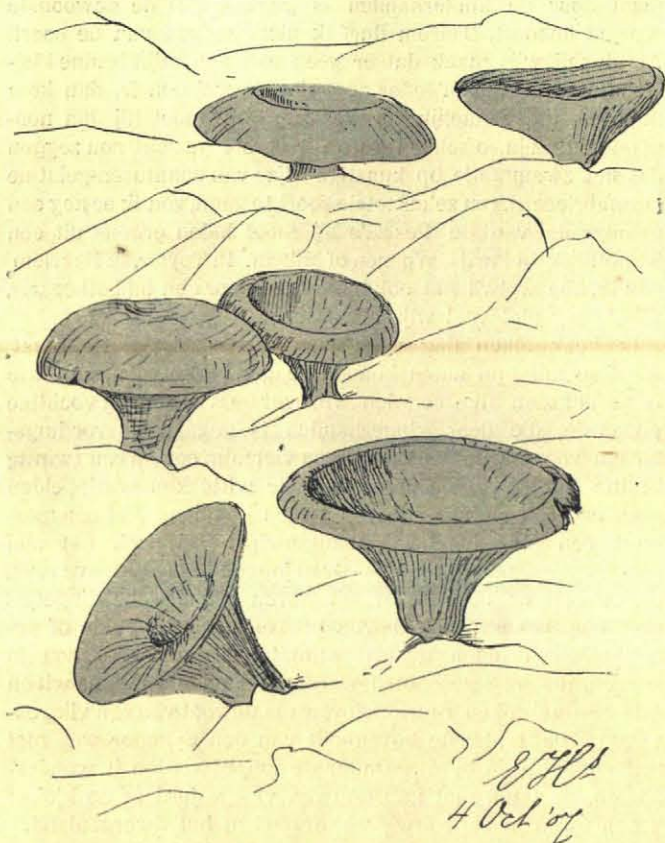

Toch was 't een basidiomyceet, en moest hij, althans naar familie en geslacht, in Oudemans staan. Met alle drie Oudemans, Destrée en Constantin kom ik, met eenige meegaandheid, dat mag ik niet verzwijgen, tot de familie der Thelephoreeën, en 't beste past de kleine klei-bewoner in het geslacht *Cyphella*. Maar de soort? *Lacera* misschien?

Gewoonlijk wordt de klei met creosoot gedesinfecteerd, en ik meen ook dat ik de bewuste kleibak zijn portie heb gegeven. Maar met zekerheid durf ik 't niet zeggen, daar de andere bak wel riekt naar creosoot en die met de paddestoelen niet.

Peziza sp. ? Licht leverkleur (nat. gr.).

Misschien zal 't Bernink wat eerder tevreden maken, als ik hier nog een paar paddestoelen in schets aangeef, waarvan ik niet met zekerheid den soortnaam kan vinden, en van de eerste, die dikke, mooi geplooid, ornamentieke zwam, op een grasveld in Artis geplukt, kan ik niet eens met zekerheid 't geslacht aangeven. Een *Clitocybe*? Ja, als ik toegeef dat de plaatjes »afloopen», en dan ? *nebularis*? Maar die ziet er gewoonlijk heel anders uit.

E. HEIMANS.

DE VOGELBEVOLKING VAN NEDERLAND.

Aan uw oproep aan natuurvrienden, om u mededeeling te doen van den vogelstand in hun omgeving, geef ik gaarne gehoor. Vooraf moet mij evenwel de opmerking uit de pen, dat het uiterst moeilijk is, om met de hand op het hart te kunnen zeggen, die of die vogel komt in grooteren of kleineren getale voor dan vroeger, vooral nu het koude, winderige weer de vogels van het zingen en den natuurvriend van zijn zwerftochten terug hield. Ik zal niettemin trachten u zoo conscientieus mogelijk verslag te doen.

Ik begin met de zwarte roodstaartjes, omdat ik die in mijn onmiddellijke omgeving heb. Zij broeden n.l. in de suikerfabriek, waarop ik werkzaam ben en, merkwaardig genoeg, ook in de beide andere hier aanwezige suikerfabrieken, terwijl ik ze in den omtrek op geen enkele andere plaats aantrof. Hun aantal blijft vrijwel constant: 1 à 2 paar op elke fabriek, de jongen schijnen dus niet terug te komen. Het verwondert mij, dat ik nergens gewag gemaakt vind van dat vreemde geluid, dat ze telkens aan het einde van hun eentonig liedje doen hooren, een geluid als van een mes op een slijpsteen.

Gekraagde roodstaartjes komen meer aan de buitendijken voor; dit jaar zie ik er vergeleken bij anderen jaren maar weinig.

Onafscheidelijk van de suikerfabrieken zijn ook de witte kwikstaarten; zij blijven er winter en zomer. Hun nesten maken ze bij voorkeur in de kalksteenhoopen op iets meer dan manshoogte. Die gaten en gangen tusschen de stukken kalksteen leveren inderdaad een prachtig logies op, waar de poes niet zoo gemakkelijk bij kan. Hun voedsel zoeken ze voornamelijk, vooral 's winters, op den berg schuimaarde (bij de zuivering van het bietensap neergeslagen koolzure kalk), waaraan elke suikerfabriek al van verre te herkennen is.

Gele kwikstaarten heb ik bij de fabrieken nooit gezien. Ook langs de buitenwegen zijn ze niet talrijk.

Dat boerenzwaluwen in de suikerfabrieken in grooten getale broeden is te begrijpen. Zoo'n fabriek, die 's zomers niet werkt, is met haar talloze toegangswegen door gebroken ruiten en luchtgaten, haar eenige nestelgelegenheden, haar electrisch dradennet om op te rusten en te kwetteren, meer dan een zwaluw billijkerwijs verlangen kan. Als de jonge zwaluwen en roodstaartjes zijn uitgevlogen, krijg ik nogal eens bezoek op het laboratorium. Maar met de wetenschap hebben ze niets „van doen” (zooals men tegenwoordig zegt) en daarom wijs ik ze het open raam.

De huiszwaluwen blijven daár, waar de boerenzwaluwen, wilden ze hun naam eer aandoen, behoorden te zijn, n.l. bij de boerenhoeven. Zij zijn in deze omgeving vrij talrijk, hoewel minder dan vroeger, daar ze niet overal geduld worden. Op een hoeve, waar ik voor een paar jaar een dertigtal kogelronde nesten telde onder de overhangende kap van een korenschuur, is nu geen enkel nest te vinden. Tegen den trektijd komen veel huiszwaluwen naar de fabriek, ik zie ze dan vaak in even groot aantal op de draden zitten als de boerenzwaluwen.

Oeverzwaluwen komen vrij menigvuldig voor aan het riviertje „de Mark”, de steile oevers bieden hun een uitstekende gelegenheid voor het graven van hun gangen. Over de gierzwaluwen maak ik mij evenmin ongerust, die zijn er genoeg.

Een laatste trouwe comparant aan de fabriek is de grauwe vliegenvanger. Eén paar nestelt, naar mij verteld werd, al sinds jaren op dezelfde plaats binnen het bereik van menschenhanden. De vorige week zijn de jongen uitgevlogen, vier mooie sterk gevlekte bestjes.

De vliegenvanger is hier niet schaarsch, evenmin als de spotvogel, die haast in elk tuintje te vinden is. En dat is goed, want aan zangvogels is mijn onmiddellijke omgeving niet rijk. Een enkele merel laat wel af en toe zijn mooi, naïef lied hooren, maar voor een tuinfluiter of een fitis moet ik al een half uur loopen, en voor een nachtegaal of een zwartkop wel twee uur; dat is naar het Liesbosch bij Princenhage: een waar vogelen-dorado.

Een zanger, die mij het vorige jaar zoo menigen schemeravond heeft geboeid, de rietzanger, laat zich dit jaar in 't geheel niet hooren. Dat is een groot gemis. Wanneer de laatste stralen van de ondergaande zon het rijpend koren

veld in goudglans zetten en dat heerlijke lied van den ongeziene zanger stijgt eruit op, dan is dat een moment van hoog genot. Het gemis van één rietzanger wordt niet goed gemaakt door honderd paar paapjes, al doen ze nog zoo hun best. Die zijn er hier maar in overvloed, al wilde ik daar in den beginne niet aan. Paapjes moesten in de duinen zijn en „niet-dik-dik” roepen, dat had ik uit „In de Duinen” geleerd. En mijn vogels zongen een aardig ingetogen liedje. Nu ben ik wijzer geworden.

Waar riet is zijn karekieten en hier is veel riet, dus... Het zijn allemaal kleine karekieten; als ik groote wil hooren, moet ik naar de rietplassen bij Moerdijk.

De rietgors is ook geen zeldzame verschijning; pas het vorig jaar heb ik hem ontdekt, wat een heel feest was. Nu hoor ik hem op verschillende plaatsen. Zijn lied kan mij niet bijzonder boeien, maar den vogel zelf neem ik nogal eens in den kijker om zijn leuke kop.

Van rietgors op geelgors is geen groote sprong en van geelgors op boompieper evenmin, want mocht de een soms zwijgen, dan laat de ander zich wel hooren. Minder algemeen is de graspieper, die af en toe maar eens mijn weg kruist. Aan weidevogels is deze streek niet zeer rijk. Veel leeuwerikken, veel kiekvieten (vooral in de bietenvelden) een enkele grutto, daar houdt het al mee op. Geen tureluurs, geen wulpen, geen scholeksters. Het is hier meer het land van de uilen. Op mooie voorjaars-avonden, als de volle maan de knotwilgen-laantjes en het wijde land met sprookjes-licht overgiet, hoor je de steenuiltjes elkaar van alle kanten toeroepen. Dat is een wonder geheimzinnig geluid. De kerkuilen nestelen meest in hoerschuren. Ik sta altijd verbaasd over de zekerheid, waarmee die vogel met zijn breede vlucht in volle vaart het nauwe vlieggat binnen vliegt.

Ook torenvalken zijn vrij algemeen en koekoeken niet minder. De stille, met hoog geboomte beplante dijken, te midden van de bebouwde akkers, zijn voor hen een uitgezochte... verblijfplaats. Broedplaats had ik haast gezegd.

Het aantal wielewalen blijft vrijwel constant, er zijn er nogal wat. Hetzelfde geldt voor de Vlaamsche gaaien. Ik wil deze niet voorbijgaan zonder u te vertellen dat ook ik eens een gaai heb hooren zingen. Het was een ingetogen gekweel met blèrende geluidjes er tusschen als van een jonge geit.

Hebt u ooit van een zingenden ekster gehoord of gelezen, behalve op het uithangbord van een dorpskerk? Nu, zingen is wel iets of wat een euphemisme voor dat zachte geprevel, dat ik eens van een ekster hoorde, maar het was toch heel wat liefelijker dan het gewone gekrijsch. Het kwam ongeveer hierop neer:

Het komt mij voor, dat eksters hier veel algemeener zijn dan b.v. in Noord-Holland. Kokmeeuwen en kleine zee-meeuwen bevolken 's winters de ondergelopen boezems, maar 's zomers verdwijnen ze. Den laatsten tijd vliegen er veel zwarte sterntjes rond; waar zij nestelen, kan ik niet gissen, maar blijkbaar niet veraf, want ik zag ze hun jongen voeren op het terrein van de fabriek.

Ziehier in „ruwe trekken” de omis van Zevenbergen, waar een volbloed ornitholoog als u misschien om glimlachen zal. Het is ook zeer goed mogelijk, dat hier heel wat meer huist, maar men moet dat meerdere toch zien, om er melding van te kunnen maken. Purperreigers, geoorde fuuten, pelikanen *te gaan fantaseren* kan nooit in het belang van de ornithologische wetenschap zijn. Wel heb ik eens pelikanen

zien *overvliegen* en een *doode* nachtzwaluw gevonden. Hoe die hier verzeild kwam?

Nu schiet mij nog te binnen, dat ik de vorige week hier voor 't eerst een ijsvogel zag en dit voorjaar voor 't eerst een paar roodborsttapuiten. Ik kreeg ze bij toeval in het veld van den kijker, toen ik deze richtte op het eerst aangekomen paapje. Zeldzaam mooi zijn ze, zoowel het mannetje als het wijfje.

Omtrent het voorkomen van enkele vogels, als boomvalken, sperwers, patrijzen, grasmusschen durf ik nog geen beslist oordeel uitspreken en onze trouwe garde van meezen, vinken c.s., ooievaars, reigers en waterhoentjes ga ik stilzwijgend, hoewel niet minachtend voorbij.

Zevenbergen (N. Br.)

S. VAN DER MOLEN.

DE WIELEWAAL EN ZIJN NEST.

(*Oriolus galbula*).

„A mice, ik geloof, dat ik een nest van een wielewaal gevonden heb,” zoo kwam mijn collega W. laatst bij me. Hij wist wel, dat ik al lang naar zoo'n natuurproduct had gezocht, omdat reeds een jaar of drie hier een paar wielewalen vertoefden.

Aardige vogels, die wielewalen! Pas is Mei half verstreken of eensklaps hoor je den mooien vogel zijn vol geluid in het vogelkoor mengen. Ik weet werkelijk niet, hoe ik dat moet beschrijven. Het doet me altijd aan het zoete gefluit van den merel denken, maar ook aan het geluid van een klarinet. Het gezang bestaat telkens uit 3 of 4, een enkelen keer uit 5 strophen. Nu eens meen je er den Hollandschen naam »Wielewaal« in te herkennen, dan weer »Oriolus« den Latijnschen, met den klemtoon op den tweeden lettergreep. Het laatste is nog het meest duidelijk, maar alweer: een preciese omschrijving of omzetting in noten, wil me niet gelukken. Doch prachtig is het. Vol, zoet, verrukkelijk om naar te luisteren. Je kunt het gewoon niet laten. Dat de omschrijving ervan lastig is (zooals trouwens met tal van vogelgeluiden, die we maar wat benaderen) blijkt wel uit de verschillende opvattingen, die men er in onderscheidene landstreken van heeft. Naumann omschrijft het als »dieleo« of »giedadieleo«. In Noord-Duitschland hooren de boeren er uit: »Pfungsten Bier hol'n; aussaufen, mehr hol'n« of »Hest du gesopen, so betahl och«.

De wielewaal zingt graag. Reeds vóór de zon opgaat, hooren we hem en den geheelen dag kan dat het geval zijn. 's Morgens is hij soms wel eens stil, doch nooit lang achtereen. Tot den avond klinkt zijn geroep en zelfs op vele dagen, wanneer andere vogels zwijgen, is heer wielewaal aan 't woord, dat we hem gaarne gunnen. Hij streelt ons oor, — meer dan mevrouw wielewaal, die een echte schreeuwelelijk is, ongeveer zooals een meerkol of een ekster. Gelukkig mengt ze zich niet zoo vaak in 't gesprek als haar heer gemaal.

Dit hebben dus de wielewalen met andere vogels gemeen, dat de gave des lieds meer aan het mannetje eigen is. Ook volgen ze den regel, die het mannetje mooier kleed voorschrijft. Het mannetje is mooi, hooggeel gekleurd, vooral op kop, hals, bovenste deel van den rug en aan de buikzijde. Teugel, schouders en vleugeldekveeren zijn zwart. De zwarte slagpennen hebben witte of geelachtige randjes. De staart is zwart, met geel uiteinde, dat in 't midden het smalst is. Het oog en de snavel zijn rood, de pooten grijs